

Lévay Miklós:
Vigh József búcsúztatása
(Nagykovácsi temető, 2011. szeptember 6.)

Tisztelt gyászoló család, tisztelt jelenlévők !

2011. augusztus 21-én megdöbbenéssel fogadtuk a családtól érkező hírt: életének 81. évében elhunyt Vigh József, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Professor Emeritusa.

Bár tudtuk, hogy Vigh professzor úr beteg, mégis váratlan volt a halála. Váratlan, mert akik az utóbbi időben találkoztunk, illetve telefonon beszélünk vele, inkább csak mentegetőzésnek, az életkorával magyarázható ténynek tekintettük, hogy derűs, kedves szavaihoz mindig hozzátett valamit nem jó egészségi állapotáról. Én magam biztos nem gondoltam augusztus eleji telefonálásomkor, hogy ez az utolsó beszélgetésünk.

Vigh József halála veszteség és fájdalom a családnak, a barátoknak, az Eötvös Loránd Tudományegyetemnek, annak Állam- és Jogtudományi Karának, a Kriminológiai Tanszéknek, a Magyar Kriminológiai Társaságnak, számos hazai és külföldi pályatársnak.

A veszteséget nem pótolja senki és semmi, a fájdalmat bizonyos fokig enyhíti, ha felidézzük Vigh professzor úr életútját. Ez az életút egyenes, következetes úgy hivatásához, mint a kutatói-tudósi felfogásához való hűsége tekintetében.

Mit is jelent ez a hűség ?

A hivatás tekintetében azt, hogy az 1930. június 26-án lévő Alsóábrány községben született Vigh József, aki a szülőfalujától 13 km-re lévő Mezőkövesd gimnáziumában érettségizett 1950-ben, majd 1954-ben az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán „Summa cum laude” minősítéssel szerzett diplomát és ugyanabban az évben lett a kar Statisztikai Tanszékének tanársegédje, 56 éven keresztül egészen nyugdíjba vonulásáig az ELTE oktatójaként dolgozott.

Ami pedig a kutatói felfogás állandóságát jelenti, annak illusztrálására idézem Vigh Józsefnek azt a megállapítását, amely kriminológusi munkásságát végigkísérte: „Meggyőződésünk – írta 1980-ban, akadémia doktori disszertációján alapuló könyvében – hogy a kriminológia akkor

jár el helyes úton, ha a bűnös emberi magatartást az oksági láncolaton keresztül, az oksági séma alapján tanulmányozza”.

Tántoríthatatlanul meggyőződése volt, hogy a társadalmi jelenségek, így a bűnözés mögött is megismerhető törvényszerűségek vannak és akár mottóként írhatta volna Vigh professzor úr szinte minden munkája fölé József Attilától következő sorait:

„Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyomja, összefogja
egyik dolog a másikat
s így mindenik determinált.”

Attól, hogy egyenes volt az életút és Vigh József hűséges maradt egyeteméhez, eszméihez, tudományos felfogásához, nem jelenti azt, hogy sima, akadályoktól, küzdelmekről mentes lett volna Professzor Úr élete.

Már a középiskola utáni továbbtanulás sem volt könnyű, hiszen nem mehetett arra a szakra, amire készült. Eredetileg villamosmérnök szeretett volna lenni és a Műszaki Egyetemre jelentkezett, 1950-ben. A Műegyetemen azonban abban az évben az évben túljelentkezés volt, a Jogi Karra viszont az előírt 250 fő helyett csak 42-en jelentkeztek, így a hiányzó létszámnak megfelelő diákot – közöttük Vigh Józsefet – átirányították az ELTE Állam-és Jogtudományi Karára. Egész későbbi pályafutását meghatározta azonban, hogy a Statisztikai Tanszék akkori vezetője, Theiss Ede professzor meghívta a II. éves joghallgató Vigh Józsefet demonstrátornak. A végzés után itt lett tanársegéd, és a tanszékvezető kutatási érdeklődésének köszönhetően kezdett foglalkozni a bűnözés okainak statisztikai vizsgálatával. Innen jutott el Vigh József a kriminológiához és ennek révén hároméves moszkvai aspirantúrára, amely „A fiatalkori bűnözés Magyarországon” c. kandidátusi értekezésének megvédésével fejeződött be, 1962-ben

A magyar nyelven is publikált disszertáció fő mondanivalója, hogy a bűnözés nem idegen a szocialista társadalmi rendszertől, hanem – ahogy Vigh József fogalmazott – „a bűnözés létezése a szocialista társadalmi viszonyok között is szükségszerű társadalmi jelenség”, élénk visszhangot, vitát váltott ki. Szemben állt ugyanis azzal a dogmával, hogy a bűnözésnek a szocializmusban már nincsenek társadalmi eredői. Vigh József idézett álláspontja azonban fokozatosan elfogadottá vált és ezzel párhuzamosan az is, hogy a bűnözés mint társadalmi jelenség tanulmányozásának önálló diszciplínája a pár évvel korábban még az egyeteméről száműzött kriminológia. 1965-ben kötelező tárgyként kerül be a jogász képzésbe a

kriminológia és az ELTE Jogi Karán Vigh József kapott megbízást a tárgy oktatási programjának kidolgozására és egyúttal a megalakuló Kriminológiai Szakcsoport vezetője lett.

Az ezt követő három évtized az oktatói-kutatói pálya kiteljesedésének időszaka, számos hazai és nemzetközi elismertséggel. Ezek közül feltétlenül ki kell emelni az 1974-ben megszerzett akadémiai doktori címet, amelynek alapja a már idézett Kauzalitás, determináció és prognózis a kriminológiában c. disszertáció volt, majd az egyetemi tanári kinevezést, 1975-ben.

Az 1970-es, 1980-as évek meghozták a külföldi ismertséget és elismertséget. Az elismertséget jelzi, hogy 1980-as években két jelentős nemzetközi kriminológia konferencia helyszíne Magyarország, alapvetően Vigh József kezdeményezésének és szervezőmunkájának köszönhetően.

Ebben az időszakban a legnagyobb örömet azonban valószínűleg az okozta Vigh József számára, hogy 1979-ben létrejött az ország első és máig egyetlen önálló Kriminológiai Tanszéke, amelynek vezetője lett és ezt a tisztséget 1996-ig töltötte be.

A ma kriminológiát művelő hazai szakemberek jelentős része – így magam is - ezen, a több éven át Vigh József, Gönczöl Katalin és Tauber István oktatói és kutatói munkája fémjelezte tanszéken és a mellette működő diákkörben került közelebbi kapcsolatba a kriminológiával, vált elkötelezett művelőjévé a tudományterületnek.

Professzor úr nagy örömmel konstataálta idén tavasszal, hogy az egykori tanszékcsoportból kinőtt tanszék a gazdája az ország elő kriminológiai mesterképzésének. Lehangeló/szomorú számunkra, hogy nem lehet majd ott a szak ünnepélyes tanévnyitóján, éppen az a szakember, akinek oktatásszervezői, tankönyvírói és kutatómunkája révén elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy Magyarországon az 1960-as években újrakezdődhetett a kriminológia művelése.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem azonban nem csak oktatóját, hanem 1978-1981 közötti, a tudományos és nemzetközi ügyekért felelős rektorhelyettesét, az Állam-és Jogtudományi Kar pedig 1968-1971 között dékánhelyettesét, majd a Kar Tudományos Diákköri Tanácsának 2000-2003. közötti elnökét is gyászolja az elhunytban. Vigh József nagy lelkesedéssel és ügyszeretettel töltötte be ezeket a tisztségeket. Nemzetközi elismertségét kamatoztatva járult hozzá az egyetem, a Kar és nem utolsósorban a hazai kriminológusok külföldi kapcsolatainak növeléséhez.

Professzor úr 2000-ben vonult nyugdíjba. Az első nyugdíjas évek még nem jelentettek visszavonulást az oktatástól, kutatástól, tanszéki élettől. Tartott órákat, gyakran volt záróvizsga-elnök. Tanulmányokat írt, elsősorban a Vigh professzor úr által a nemzetközi szakirodalomban örömmel felfedezett kárhelyreállító igazságszolgáltatásról.

Betegsége miatt azonban fokozatosan visszavonult az oktatástól, a publikálástól (csak zárójelben említem utolsó, 2005-ös publikációjának címét:” Okság és determináció a kvantummechanika és a bűnözés világában”). Egyre kevesebbet láttuk a tanszéken, a mindennapjaink, életünk, a tanszék sorsa, tanszékvezetői munkám iránt mindig kedvesen érdeklődő Vigh professzor úr/Jóska ritkán jött közénk az utóbbi két évben. Ha jött, gyakoribb látogatásokra buzdítottuk, de ilyenkor hamiskás mosollyal jelezte, hogy jönne-jönne, de Borika félti, nem örül az ő egyetemi kirándulásainak. Azért az utóbbi időben sem szakadt meg a kapcsolatunk, köszönhetően elsősorban tanszéki előadónknak Laczkovich Dorottyának, akinek figyelmessége, törődése láthatóan jól esett Vigh professzor úrnak.

Vigh József oktatói, kutatói munkáját jelentős kitüntetésekkel ismerték el. Így megkapta többek között a Magyar Köztársaság Csillagrendjét, a Szent-Györgyi Albert-díjat, a Magyar Kriminológiai Társaság Vámbéry Rusztem Emlékérmét.

Elismerésként élte meg Vigh professzor úr a hallgatók szeretetét, a kollégák tiszteletét, barátságát is. Utóbbiról többen meggyőződhattünk a 80. születésnapja alkalmából rendezett kari ünnepségen, egy évvel ezelőtt.

A Vigh József iránti tisztelet és barátság egy egészen kivételes példáját mutatja, ahogy egyik külföldi barátja, Japán nemzetközileg is ismert kriminológia professzora Minoru Yokoyama reagált Vigh professzor úr halálára. Japán nyelvű esszét írt a Jozef-el való több éves szakmai kapcsolatáról, együttműködésükről és ezt egyetemének egyik kiadványában publikálta.

Tisztelt gyászoló család, tisztelt jelenlévők !

Készülve erre búcsúbeszédre, megnéztem mit találunk az Interneten Alsóábrányról, illetve mai nevén Bükkábrányról. A község „ismert embere” címszó alatt egy név, a „község szülöttei” címszónál szintén egyetlen név szerepel. Egyik sem Vigh József neve. A két címszó azonban szerkesztés alatt van, azaz bővíthető. Úgy gondolom, hogy a szülőfalu magát tisztelné meg, azzal, ha Vigh Józseffel bővülne mindkét címszó.

Tisztelt Gyászoló család ! Tisztelt jelenlévők !

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, az ELTE Állam-és Jogtudományi Kara, a kar Kriminológiai Tanszéke és a Magyar Kriminológiai Társaság nevében búcsúzom Vigh professzor úrtól.

Kedves Professzor Úr !/Kedves Jóska !

Hiányozni fogsz köreinkből. Az egyetem, a kar, a tanszék emlékedet megőrzi.

Nyugodj békében !